

Fairtrade för en rättvis klimatomställning

Världen behöver ställa om för att möta klimatkrisen. I en **rättvis klimatomställning** erbjuds stöd till dem som måste ställa om, och kompensation till dem som redan bidrar positivt. De som har orsakat störst klimatpåverkan behöver ta störst ansvar för att minska utsläppen och för att finansiera omställningen. Samtidigt behöver de som redan drabbas hårdast få stöd i att anpassa sig – och möjlighet att planera för en bättre framtid.

För Fairtrade handlar en rättvis klimatomställning om att omfördela kostnader, möjligheter och ansvarstagande i globala värdekedjor. Det handlar om att de människor som odlar och tillverkar råvarorna vi äter, använder och förlitar oss på, ska kunna leva på sitt arbete. Vi menar att en rättvis klimatomställning inte bara är en nödvändighet – utan en unik möjlighet att förbättra arbets- och levnadsvillkor för människor världen över.

Klimatkrisen förstärker ojämlikheter

Klimatförändringarna och dess konsekvenser utgör inte bara en miljömässig kris – utan också en ekonomisk och social. Redan i dag drabbas miljontals odlare och anställda i länder med utbredd fattigdom, som får allt svårare att bruka sina marker och sälja sin skörd.

Anställda inom sektorerna kaffe, te, bananer, bomull och textilier i Afrika, Asien och Latinamerika, tjänar i genomsnitt bara knappt hälften av en levnadslön.¹ Det är människor som

har en avgörande roll i den globala försörjningen av livsmedel och textilier, men som ofta själva inte har tillräckligt med mat. När torka, översvämningar och växtsjukdomar nu utgör ytterligare hot mot deras försörjning, ökar risken för extrem fattigdom, barnarbete och ohälsa.

Samtidigt tillhör de den grupp som globalt sett har bidragit minst till den kris vi befinner oss i. Klimatförändringarna förstärker därmed redan existerande globala ojämlikheter.

Vad behöver ske?

För att odlare och anställda ska kunna ställa om, i länder där viktiga basvaror som kaffe, kakao, ris och bomull växer, behöver de flera sorters stöd. Dels kompensation för de förluster de redan varit med om, dels ekonomiskt stöd till klimatanpassning och ökad motståndskraft. Dessutom behöver de tillgång till utbildning och till globala och regionala plattformar där de kan dela med sig av sin kunskap och tillsammans höja sina röster.

Det finns flera mekanismer för sådant stöd, exempelvis bistånd, riktad klimatfinansiering eller striktare lagar och regler för företag. Och så förstås en mer rättvis världshandel – där odlare och anställda får en bättre betalning och kan investera i sin produktion och sin framtid.

Vem bär ansvaret?

Globalt sett har vi i Sverige ett stort ansvar för omställningen, även om det finns stora skillnader inom landet. 70 procent av Sveriges befolkning tillhör de rikaste 10 procenten i världen, som i sin tur står för över hälften av de globala utsläppen.² Störst påverkan har svenskarnas konsumtionsbaserade utsläpp, varav cirka två tredjedelar sker utomlands.³ Förutom utsläpp av koldioxid är den svenska utlandskonsumtionen också kopplad till dåliga arbetsvillkor, barnarbete och fattigdom – något som återkommande uppmärksammas i rapporter och mediegranskningar av globala leverantörsled.

Foto: Fairtrade Sverige

”Det blir mycket plantsjukdomar till följd av klimatförändringarna. Jag behöver investera mer för att förbättra produktionen på min gård.”

Cesar Acuña Rimarachin, kaffeodlare, Peru

Ändå stannar de svenska diskussionerna om klimatomställning ofta vid våra lokala koldioxidutsläpp. Debatten kretsar kring transporter, byggnader och energi – aspekter som förvisso också är viktiga i omställningen. Men det enskilt största vi kan göra för att minsta våra utsläpp och skapa en mer rättvis och hållbar värld är att ta ett ökat ansvar för vår konsumtion.

Rättvis handel som verktyg

Fairtrade är ett verktyg för den konsument, organisation eller kommun som bestämt sig för att ta ett ökat ansvar och bidra till en rättvis klimatomställning.

Fairtrade-certifieringen innebär:

- Ett garanterat minimipris som utgör ett ekonomiskt skyddsnät när världsmarknadspriser faller.
- En Fairtrade-premie som odlarna kan välja att investera i till exempel utbildning eller klimatanpassning.
- Kriterier för mer hållbara jordbruksmetoder.
- Stärkt demokratiskt inflytande.
- Förbud mot barnarbete och stärkta rättigheter för anställda.
- Extra prispåslag om grödan också är ekologisk, och stöd för en mer hållbar produktion.

Genom att kombinera sociala, ekonomiska och miljömässiga kriterier bidrar Fairtrade till att skapa förutsättningar för både hållbar produktion och bättre arbets- och levnadsvillkor.

Konsumenterna kan bidra genom att välja varor som producerats under rättvisa och hållbara villkor, exempelvis genom att leta efter Fairtrade-märkningen i butik.

Kommuner och offentlig sektor kan använda hållbar offentlig upphandling för att ställa krav på social och miljömässig hållbarhet i globala leverantörskedjor. Genom att välja Fairtrade-certifierade och ekologiska produkter när det är möjligt, bidrar kommuner till en rättvis klimatomställning där odlare och anställda kan investera i sin produktion och sin framtid.

Företag och organisationer kan ta ansvar för sina inköp, arbeta med långsiktiga leverantörsrelationer och bidra till att stärka villkoren för odlare och anställda i sina leverantörsled. Genom att erbjuda Fairtrade och ekologiska varor i butiker och på arbetsplatser och välja etiskt handlade råvaror i produktionen, bidrar företag och organisationer till en rättvis klimatomställning.

Jordbruket – utsatt och samtidigt avgörande

Jordbruket är en av de sektorer där klimatförändringarnas konsekvenser redan är tydliga. Samtidigt står de globala livsmedelssystemen för en betydande andel av världens utsläpp av växthusgaser – uppskattningsvis omkring en tredjedel.⁴

Det innebär också att jordbruket är en central del av lösningen. Småskaliga odlare runt om i världen arbetar redan i stor utsträckning med utveckling av jordbruksmetoder som kan bidra till mer hållbara livsmedelssystem, till exempel diversifierade odlingar, agroekologiska metoder och ökad biologisk mångfald. Men för att dessa lösningar ska kunna skalas upp krävs att odlare får högre inkomster och möjlighet att investera i sina verksamheter.

Att stärka odlarnas ekonomiska förutsättningar är därför inte bara en fråga om rättvisa – utan också en investering i våra gemensamma globala livsmedelssystem.

Fairtrade och rättvis klimatomställning – vad visar forskningen?

Forskning visar att Fairtrade bidrar till en rättvis klimatomställning i praktiken. Certifierade odlingar använder oftare klimatanpassade metoder, minskar kemikalieanvändning och stärker jordhälsan. Fairtrade-premien investeras i åtgärder som trädplantering, markåterställning och ekologisk odling.⁵

Samtidigt bidrar Fairtrade till stabilare inkomster och bättre arbetsvillkor genom minimipriser, premier och stärkta rättigheter. Det ger odlare och anställda bättre möjligheter att investera i sin produktion, anpassa sig till klimatförändringar och förbättra sina levnadsvillkor.⁶

1. Fairtrade Sverige, [Mer än bara överleva](#), 2025.

2. SVT Nyheter, [Klimatet: Så mycket mer släpper de rikaste ut](#), 2024.

3. Naturvårdsverket, [Växthusgaser – konsumtionsbaserade utsläpp i Sverige](#), 2023.

4. FAO, [Greenhouse gas emissions from agrifood systems](#), 2024.

5. [Fairtrade International](#) 2025; [Social Policy and Development Consulting](#) 2023; [Global Agrisystem](#) 2024

6. [University of Göttingen](#) 2021; [Harvard University](#) 2021; [Haramaya University](#) 2023; [Wageningen University](#) 2020; [Social Policy and Development Consulting](#) 2023